

כאילו עלית למרום ונטלת. ולא שעלית ונטלת בשלום, אלא כאלו עשית מלחמה ונטלת. שנא' ¹⁸ עלית למרום שבית שבי, דורשי אגדות אומרים רצונך שתכיר במי שאמר והיה העולם למוד אגדה, שמתוך כך אתה מכירו ומדבק בדרכיו. ויש מפרשים למוד אגדה ומתוך כך אתה מכירו, לפי שיש בהם בכמה מקומות סתרי סתרים וזו מגלה קצת וזו מגלה קצת ומאילך או תבין.

בא"י המלמד תורה לעמו ישראל. מתחלה שואל שיזכה ללמוד תורה כיון שחפץ בו. וכשחזר ואמר ונהיה אנחנו וצאצאינו כלנו יודעי שמך ועוסקי תורתך מתפלל שלא ישכח, על שם ¹⁹ ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעת לבניך ולבני בניך.

ואם לומד תורה שבכתב מברך :

אשר בחר בנו. פירשנוה במקומה. ופסקינן והלכת' נימרינהו לכולהו ²⁰, פיר' אפי' לומד תלמוד. ולכלהו משמע שהן שלשה מדלא קאמר נימרינהו לתרויהו. ואם כן הערב אינה מברכה של מעלה ²¹.

ואם מתעטף בציצית אומר: **ברוך להתעטף בציצית.** עטוף לשון חכמים ²² ומתרגמינן שים ירך בחיקך ²³ שדי [שוי] ירך בעטפך. ואין יכול לתת ידו בחיקו עד שיהיה לבוש. שאם אינו לבוש אין לו חיק. וכל שכן אם יש לו כמו גלימה ויש לו ארבע כנפות יוצא ידי עטוף שיותר יש לו חיק סתם ²⁴ על ידי הגלימא מעל ידי הטלית העשוי כמין סדין. ועוד מצינו עטיפה אפילו במלבוש סתם כדא' בבראשית רבה ²⁵ ויברך אלהים את יום השביעי ²⁶, ברכו במן ברכו בעטיפה ברכו במלבוש שבת. וכשיש גוטלא [גונילא] וחלוק וגנאיה בכלם יש כבוד שבת כמו בגלימא וטלית. ואם תרצה לומר שאין כבוד שבת כי [אם] העליון הנכר, זה אינו נראה, ואפי' כן מכל מקום הראשון [נ"א הקאפון] עליונו הוא. ומעטפות דכתו' בישעי' בתכשיטי נשים לא ידענו בבירור איך עשויין. והא דאמרינן ²⁷ כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאל אינה עטיפה, גבי אבל הוא, אבל אין לדמות עטיפת הגוף לעטיפת הראש, כי אותו של אבל עטיפת הראש הוא. וגם עטוף הוא מעשרה דברים שנאמרו בכוס של ברכה ואין סברא לומר שיהא צריך להתעטף כעטיפת ישמעאל. אלא ודאי גבי אבל שאני, אבל בברכה אינו צריך לעטוף כל כך, אלא שיהא ראשו מכוסה כמנהג רבותינו שנותנין סודר בראשם ²⁸, ולא יברך בגלוי הראש. ועטוף הציצית אינו לא מענין זה ולא מענין זה, אלא כל בגד שמכסה גופו קורא עטוף.

18 תהלים סח, יט. 19 דברים ד, ט. 20 ברכות יא, ב. 21 עין טו"ח מז ובכ"י שם. 22 עין שבת י, א. 23 שמות ד, ז השב ירך ועוד. 24 בכ"מ "סתום", וכן להלן. 24 ב"ר פ"א, א. 25 בר"ר ב, ג. 26 ג, כב. 28 ע"י קדושין כח, ב.

שהרי כתוב על כנפי בגדיהם²⁹ ומשמעו כל בגדי ובלבד שיתכסה בה דכתוב אשר תכסה בה³⁰. ואע"פ דשיעור טלית הוא כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו, אינו אלא שיעור בעלמא, לפי שלפעמים מכסה ממנו ראשו ופשיטא אפי' לא יכסה ראשו מן הטלית אסור ללבשו בלא ציצית, אלא ודאי יש לומר כל בגד שרגילותו הוא שמתכסין ממנו לפעמים, כגון דרך ענוי [ענוה] או בשביל הקור או להגן מן החמה ואלו הן טלית עליוני או הגלימות שקורין קאפונ"ש ודאי אותן חייבין בציצית כיון דכתוב אשר תכסה בה. אבל החלוקין שקורין [קאמישנש] או הגנאי"ש שיש להם ארבע כנפות או הגונילא"ש כמו כן שאין דרך לתת אותם על ראשם אם לא הנערים דרך הפקר, לא קרינן בהו אשר תכסה כלל ופטורין מן הציצית. אבל לא מצינן למימר שהתחתונים קרוין מלבוש והעליוני נקרא מכסה דכתוב אשר תכסה בה ולא נקרא מלבוש, ועל כן מברכין להתעטף, זה אינו, דהא כמו כן כתוב³¹ ולא ילבשו עוד אדרת שער למען כחש, [ונדרש על הטליתות שלובשין ומראין עצמן כאילו חסידים למען כחש לחביריהם] (להכחיש) ולגנוב אשר להם ולכפור את פקדונם כההיא דירושלמי דאמ' גבי תפלין³² לא הימנית לך אלא לאילין דברישך. והעקר הוא, כי בין בתורה בין בנביאים וכלשון חכמים כל מקום שהזכיר מלבוש [כולל] עליוני ותחתוני כגון לא תלבש שעטנז³³, ולפעמים עליוני כגון לא ילבש גבר שמלת³⁴, וכן לא ילבשו עוד אדרת, ולעולם כסות הוא עליוני. ואם מוזכר בדבור אחד לבוש (או) כסות, הלבוש תחתון והכסות העליון. ויש בני אדם שלבם נוקפם על החלוקים ועל הגוטל"ש [הגונילא"ש] ותופרין אותן מאחוריהן או מעגלין אותן אחד מן הכנפות, ונראה ממנחות שפטורין הן, שהרי אין להן ארבע כנפות, אבל בעיני פטורים הם לגמרי בלא תפירה ועגול. והא דאמר³⁵ מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור, ושליח צבור לובשו עליון, ועוד הא דאמרין במנחות³⁶ כל יום הכפורים מצאתי זקן אחד בבית קדשי הקדשים לובש לבנים ומתעטף לבנים, מכלל שקורא התחתונים מלבוש, והעליוני עטוף. וכדאמ' ³⁷ נמי מי שלבו נוקפו [תקפו] ילך במקום רחוק וילבש שחורים ויתכסה שחורים, נמצא שהתחתון קרוי מלבוש והעליון כסות. וכתוב אשר תכסה בה והיינו בלשון רבותינו שהתחתון מלבוש והעליון עטוף. וכן תרגם יונתן יעטני³⁸ עטפני. וכתוב נמי בירמי' ³⁹ ועטה את ארץ מצרים כאשר יעטה הרועה את בגדו, ומתרגמינן וידוקון ית ארעא דמצרים כמה דמתעטף רעיא בלבושיה, משמע בגד עליון.

לובש תפילין ומברך להניח תפילין על של יד שמניח תחלה. יש אומרים להניח

29 במדבר טו, לח. 30 דברים כב, יב. 31 זכרי' יג, ד בלי "עוד". 32 ירו' ברכות ב, ג. 33 דברים כב, יא. 34 שם כב, ה. 35 ר"ה יז, ב. 36 בסוף מנחות. 37 קדושין מ, ב. 38 ישעי' סא, י. 39 ירמ' מג, יב. 40 ישעיה יד, ג. 41 ברכות